

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.001.11.2015
P/15/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2014 r. w części 15/09 – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Stanisław Jarzyna, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 94310 z dnia 28 stycznia 2015 r., 2. Maciej Pilecki, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 94311 z dnia 28 stycznia 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, 35 – 001 Rzeszów, Aleja Piłsudskiego 28, Regon: 005139300, zwany w dalszej treści: „Sądem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Śnigórski, Prezes Sądu, od dnia 13 października 2010 r. Elżbieta Pępiak, Dyrektor Sądu, od dnia 1 stycznia 2002 r. (dowód: akta kontroli str. 5-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ wykonanie budżetu państwa w 2014 roku w części nr 15/09 – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie.

Uzasadnienie oceny

Ocenę uzasadnia w szczególności zrealizowanie w kwocie 79.903 tys. zł (w 100,8%) dochodów budżetowych, zaplanowanych w *ustawie budżetowej na rok 2014*².

Pozytywnie oceniono realizację wydatków budżetowych w wysokości 272.402,1 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach. Wydatki te były dokonywane w sposób celowy i gospodarny, dzięki czemu uzyskano zakładane w planie efekty rzeczowe oraz osiągnięto cele ujęte w dokumentach strategicznych.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie zaopiniowała łączne sprawozdania za 2014 r. sporządzone przez Dyrektora Sądu, dysponenta części 15/09 – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
 - z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
 - z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- a także

- roczne sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1),

- sprawozdania finansowe za IV kwartał 2014 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb -N) i zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania te sporządzone zostały na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej i przekazują prawdziwy obraz dochodów, wydatków, a także należności i zobowiązań 2014 roku.

Podstawą sporządzenia sprawozdań była ewidencja księgowa prowadzona w warunkach przyjętego systemu kontroli zarządczej w zakresie finansowym, zawierającego wszystkie

¹ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2014 roku Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku, gdy nie zostały spełnione kryteria dla oceny pozytywnej i negatywnej stosuje się ocenę opisową.

² Ustawa budżetowa na rok 2014 z dnia 24 stycznia 2014 r. - Dz. U. z 2014 r., poz. 162

wymagane elementy/czynności określone w aktach prawnych i regulacjach wewnętrznych oraz obowiązujących standardach.

W przyjętej koncepcji kontroli ustanowiono mechanizmy kontroli zapobiegające znaczącym ryzykom zidentyfikowanym w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdań, a ich działanie NIK oceniła jako skuteczne.

Sprawozdania zostały sporządzone terminowo, rzetelnie, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: sprawozdawczości budżetowej, sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych, a także sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym.

III. Wyniki kontroli

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2014 r., kontrola dochodów budżetowych w części 15/09 – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych, ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, z wynikami roku ubiegłego.

Dysponent części.

Uzyskane w 2014 r., w części nr 15/09 – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, dochody wyniosły 79.903 tys. zł, tj. 100,76% planu po zmianach. W porównaniu do 2013 r., były one wyższe o 734 tys. zł, tj. o 9,27%. Sąd całość dochodów uzyskał w ramach działu 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdział 75202 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*. Dochody Sądu pochodziły m.in. następujących źródeł: § 0690 *wpływy z różnych opłat* – 59.442,9 tys. zł (74,39% dochodów), § 0580 - *grzywny mandaty i inne kary pieniężne* – 16.328,1 tys. zł (20,43% dochodów), § 0830 - *wpływy z usług* – 1.438,2 zł (1,79% dochodów), § 0700 - *wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych* – 1.440,1 tys. zł (1,8% dochodów).

W 2014 r., w porównaniu do 2013 r., wzrosły m.in. dochody w ramach: § 0570 – *grzywny mandaty i inne kary pieniężne* – o 1.370,8 tys. zł, § 0690 - *wpływy z różnych opłat* – o 877,6 tys. zł. W relacji tej zmniejszyły się natomiast m.in. dochody w § 0830 – *wpływy z różnych usług* – o 513,4 tys. zł, w § 0920 – *pozostałe odsetki* – o 524,8 tys. zł, oraz w § 0970 – *wpływy z różnych dochodów* – o 555 tys. zł.

Na koniec 2014 r. należności pozostałe do zapłaty wyniosły 18.011,3 tys. zł i były wyższe w stosunku do 2013 r. o 6.895,1 tys. zł, tj. o 61,72%. Wzrost powyższych należności nastąpił m.in. w § 0570 – *grzywny mandaty i inne kary pieniężne* – o 5.066,6 tys. zł, oraz w § 0690 *wpływy z różnych opłat* – o 1.806,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 7-9)

Z wyjaśnień Dyrektor Sądu Apelacyjnego – Elżbiety Pępiak wynika, że powodem wzrostu należności pozostałych do zapłaty wykazanych w sprawozdaniu Rb-27 za 2014 r. w stosunku do roku poprzedniego, były zmiany zapisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej. W powyższym rozporządzeniu doprecyzowano, że przypis dotyczy należności, których „pierwotny” termin płatności przypada na dany rok budżetowy. W związku z tym, należności sądowe wynikające z prawomocnego wyroku sądu w sprawozdaniu Rb-27 za 2014 r., zostały wykazane w pełnej kwocie, łącznie z należnościami rozłożonymi na raty.

(dowód: akta kontroli str. 206-207)

Dysponent III stopnia

Dochody uzyskane w 2014 r. przez Sąd wyniosły 1.949 tys. zł, tj. 92,24% planu po zmianach. W porównaniu do 2013 r., były one wyższe o 36 tys. zł, tj. o 1,88%. Sąd całość dochodów uzyskał w ramach w ramach działu 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdział 75202 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*. Dochody Sądu pochodziły m.in. następujących źródeł: § 0700 - *wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych* – 1.440 tys. zł

(73,88% dochodów), § 0690 - *wpływy z różnych opłat* – 277 tys. zł (14,21% dochodów), § 0920 *pozostałe odsetki* – 197 tys. zł (10,11% dochodów).

W 2014 r., w porównaniu do 2013 r., wzrosły m.in. dochody w ramach: § 0690 - *wpływy z różnych opłat* – o 43 tys. zł, § 0700 - *wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom i prokuratorom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych* – 20 tys. zł. W relacji tej zmniejszyły się natomiast m.in. dochody w § 0920 – *pozostałe odsetki* – o 16 tys. zł, oraz w § 0970 – *wpływy z różnych dochodów* – o 10 tys. zł.

W Sądzie Apelacyjnym na koniec 2014 r. nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty. W 2013 r. należności pozostałe do zapłaty wyniosły 3,3 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 7-9)

Ustalone
nieprawidłowości
i uwagi

W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Wydatki budżetu państwa i budżetu środków europejskich

2.1. Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

Dysponent części.

Zrealizowane w 2014 r., w części nr 15/09 – Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wydatki wyniosły 272.402 tys. zł, tj. 99,9% planu po zmianach. W porównaniu do 2013 r., były one wyższe o 13.457,9 tys. zł, tj. o 5,2%. W wydatkach Sądu dominujące były wydatki w ramach działu 755 – *Wymiar sprawiedliwości*, rozdział 75202 – *Jednostki sądownictwa powszechnego*, w którym wydatkowano łącznie 257.461,9 tys. zł, tj. 94,5% z ogółem. Ponadto, w ww. dziale wystąpiły jeszcze wydatki zrealizowane w rozdziale 75595 – *Pozostała działalność*, które wyniosły 2.520,3 tys. zł (0,9% wydatków ogółem). Wykonane wydatki działu 753 – *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*, rozdział 75312 – *Uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne* wyniosły 9.931,5 tys. zł (3,6% ogółem), zaś działu 801 – *Oświata i wychowanie*, rozdział 80144 – *Inne formy kształcenia osobno niewymienione* – 2.488,4 tys. zł (0,9% ogółem). Wzrost w 2014 r., w porównaniu do wydatków za 2013 r., był spowodowany w głównej mierze wzrostem wydatków w ramach: § 6060 – *wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych* – o 3.977,4 tys. zł, wynagrodzeń i pochodnych (§ 4010, 4030, 4040, 4110, 4120) – o 3.543,6 tys. zł, § 4270 – *zakup usług remontowych* – o 1.593,4 tys. zł, § 4210 – *zakup materiałów i wyposażenia* – o 1.505 tys. zł, § 4170 – *wynagrodzenia bezosobowe* – o 976,9 tys. zł, § 4610 – *koszty postępowania sądowego i prokuratorowskiego* – o 969,7 tys. zł, § 3110 – *świadczenia społeczne* – o 806,2 tys. zł. Jedynie w przypadku trzech paragrafów rozdziału 80144, poziom ich wykonania nie przekroczył 90% planu, tj. w §: 3020 – 54,1%, 4120 – 73,3% oraz 4300 – 88,8%, w pozostałych przypadkach wykonanie wydatków wynosiło 99,9%-100% wielkości planowanych.

W układzie grup ekonomicznych, wydatki w 2014 r. obejmowały: wydatki bieżące (4) – 244.639 tys. zł (89,8% wydatków ogółem), wydatki majątkowe (6) – 9.943,1 tys. zł (3,7%) oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych (3) – 17.819,5 tys. zł (6,5%). W porównaniu do struktury wydatków wykonanych w 2013 r., nastąpiła niewielka zmiana, polegająca na zwiększeniu udziału wydatków majątkowych w strukturze wydatków ogółem – o 1,5%, przy równoczesnym zmniejszeniu udziału wydatków bieżących. Zmiany te były wynikiem zdarzeń, których na etapie konstruowania budżetu nie można było przewidzieć.

W wydatkach zrealizowanych w 2014 r. nie wystąpiły środki pochodzące z rezerwy ogólnej, rezerw celowych oraz z dotacji budżetowych.

Decyzją z dnia 1 grudnia 2014 r. Minister Sprawiedliwości, po rozpatrzeniu wniosku Dyrektora Sądu z dnia 24 listopada 2014 r., na podstawie art. 177 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych*³, dokonał blokady planowanych wydatków budżetowych w łącznej kwocie 157.403 zł. Blokadą objęto: 118.950 zł – z tytułu nadwyżki środków w rozdziale 75312, zaplanowanych na uposażenia sędziów, którzy pomimo

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

deklaracji przejścia w stan spoczynku pozostali nadal czynnymi zawodowo sędziami, 38.453 zł – z tytułu nadwyżki środków w rozdziale 80144, wynikających ze zmian w obsadzie pedagogów w Rejonowym Ośrodku Doskonalenia Kadr w Krośnie (RODK), tj. zatrudnieniu nauczyciela mianowanego zatrudnionego w miejsce nauczyciela kontraktowego (z niższą stawką wynagrodzenia) oraz z oszczędności w wydatkach bieżących.

(dowód: akta kontroli str. 10-17, 200)

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych w 2014 r. wyniosły łącznie 17.819,5 tys. zł, co stanowiło 99,2% planu po zmianach, z tego w dziale:

- 753, rozdział 75312, § 3110 – 9.931,5 tys. zł,
- 752, rozdział 75202 – 7.884,7 tys. zł, w tym w § 3020 – *wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń* – 192,1 tys. zł, w § 3030 – *różne wydatki na rzecz osób fizycznych* – 7.692,6 tys. zł,

- 801, rozdział 80144, § 3020 – 3,3 tys. zł.

Rodzaje świadczeń finansowanych z ww. tytułów obejmowały w §:

- 3110 – wypłaty uposażeń sędziów w stanie spoczynku oraz uposażeń rodzinnych – 9.931,5 tys. zł,

- 3020 – refundację zakupu okularów korekcyjnych – 85,4 tys. zł, zakup wody pitnej oraz posiłków i napojów profilaktycznych – 67,2 tys. zł, inne świadczenia rzeczowe i ekwiwalenty wynikające z przepisów bhp – 26,7 tys. zł, pozostałe wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń – 12,8 tys. zł, odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy – 2,1 tys. zł,

- 3030 – zwroty kosztów przejazdów, diet i noclegów biegłych sądowych – 7.692,6 tys. zł.

Na wydatki bieżące 17 sądów z obszaru apelacji rzeszowskiej zaplanowano w 2014 r. łącznie 235.975 tys. zł. Po zmianach w trakcie roku, plan ten zwiększono do kwoty 242.282,9 tys. zł. Wykonane wydatki bieżące wyniosły 242.120,9 tys. zł, co stanowiło: 103,7%, 102,6% i 99,9%, odpowiednio: wykonania w 2013 r., planu według ustawy budżetowej i planu po zmianach. W ujęciu poszczególnych paragrafów klasyfikacji budżetowej, wykonanie wydatków bieżących w zdecydowanej większości wynosiło 99,9% lub 100% planu po zmianach.

(dowód: akta kontroli str. 10-14, 18)

Przeciętne zatrudnienie ogółem w części 15/09, w 2014 r., wyniosło 2.323 osoby, tj. było niższe w porównaniu do 2013 r. o 13 osób (o 0,6%). W zatrudnieniu ogółem było: 2.298 osób nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń (status 01), 198 kuratorów sądowych zawodowych (status 05), 432 sędziów (status 09), 93 referendarzy sądowych (status 16), 105 asystentów sędziów (status 17) oraz 25 nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej (status 14).

Na wynagrodzenia w 2014 r. przeznaczono łącznie 163.861 tys. zł, co stanowiło 99,95% planu po zmianach. Na wielkość tę złożyły się wynagrodzenia osób według statusu: 01 – 66.515,8 tys. zł, 05 – 15.201 tys. zł, 09 – 65.259,7 tys. zł, 16 – 10.038 tys. zł, 17 – 4.954,7 tys. zł, 14 – 1.891,8 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na 1 pełnozatrudnionego w 2014 r. wyniosło 5.878 zł i było wyższe o 154 zł, tj. o 2,7% niż w 2013 r. W poszczególnych grupach zatrudnionych, przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło, według statusu zatrudnienia: 01 – 3.773 zł, tj. o 20 zł (0,5%) więcej niż w 2013 r., 05 – 6.394 zł, tj. o 97 zł (1,5%) mniej niż w 2013 r., 09 – 12.583 zł, tj. o 686 zł (5,8%) więcej niż w 2013 r., 16 – 8.970 zł, tj. o 684 zł (8,2%) więcej niż w 2013 r., 17 – 3.915 zł, tj. 62 zł (1,6%) mniej niż w 2013 r., 14 – 6.294 zł, tj. o 188 zł (3,1%) więcej niż w 2013 r.

Ustalono, że główną przyczyną zmniejszenia zatrudnienia w 2014 r. w sądach apelacji rzeszowskiej był wzrost, w stosunku do 2013 r., liczby osób przebywających na zasiłkach chorobowych, macierzyńskich i wychowawczych, których to osób nie wlicza się do przeciętnego zatrudnienia wykazywanego w sprawozdaniu Rb – 70.

(dowód: akta kontroli str. 19-22)

Pismem: DB-III-1020-2/13 z dnia 17 grudnia 2013 r., Minister Sprawiedliwości zobowiązał dyrektorów sądów apelacyjnych do przeprowadzenia analizy wysokości wynagrodzeń wszystkich pracowników sądów, z wyłączeniem sędziów, referendarzy

sądowych oraz kuratorów, zatrudnionych na tych samych stanowiskach (zarówno w sądach tego samego, jak i różnego szczebla), w celu zidentyfikowania wszystkich istniejących dysproporcji, wyjaśnienia ich przyczyn, a następnie określenia sposobu i czasu niezbędnego do ich zlikwidowania z uwzględnieniem posiadanych ograniczeń budżetowych. Wyniki tej analizy winny skutkować w dłuższej perspektywie, zarówno właściwym do wielkości zadań poziomem zatrudnienia, jak i odpowiednim do realizowanych zadań i ich jakości, poziomem wynagrodzeń. Decyzje dyrektorów w powyższym zakresie nie mogą powodować zwiększenia stanu zatrudnienia i muszą mieścić się w granicach posiadanych przez apelację środków finansowych na wynagrodzenia, z uwzględnieniem środków pochodzących ze zmniejszenia liczby etatów oraz prawidłowo dokonanych przeniesień wydatków na wynagrodzenia między podległymi sądami.

W odpowiedzi z dnia 12 lutego 2015 r. na powyższe wytyczne, Dyrektor Sądu poinformowała Ministra Sprawiedliwości, że we wszystkich sądach Apelacji Rzeszowskiej została przeprowadzona analiza zakresów czynności, struktury zatrudnienia i wysokości wynagrodzeń na poszczególnych stanowiskach w celu wyłonienia dysproporcji płacowych. Pomimo niewielkich możliwości regulacji, podjęto działania mające na celu wyrównywanie dysproporcji wynagrodzeń. Efektem tych działań było podniesienie wynagrodzeń 250 pracowników najniżej zarabiających, średnio o 215,27 zł miesięcznie. W poszczególnych sądach podwyżki wynagrodzeń dotyczyły od 7 pracowników (Sąd Okręgowy w Przemyśle) do 77 pracowników (Sąd Rejonowy w Rzeszowie), zaś średnie miesięczne kwoty podwyżki wynagrodzenia na 1 pracownika mieściły w granicach od 100 zł (Sąd Okręgowy w Przemyśle) do 432,36 zł (Sąd Rejonowy w Stalowej Woli). Środki finansowe na ww. podwyżki uzyskano głównie kosztem planowanych nagród uznaniowych, a także zatrudnieniem - na zwolnionym etacie - stażysty o niższym wynagrodzeniu.

Z analizy funduszu wynagrodzeń, zawartej w okresowej ocenie gospodarki finansowej za IV kwartały 2014 r. wynika m.in., że fundusz wynagrodzeń za 2014 r. wynosił łącznie 150.002,9 tys. zł i w stosunku do 2013 r. był wyższy o 3.019,8 tys. zł. Na wzrost tego funduszu wpłynął wzrost funduszu wynagrodzeń sędziów (o 2.157,5 tys. zł) oraz referendarzy sądowych (o 971,2 tys. zł), tj. grup zawodowych, których wynagrodzenia są corocznie podwyższane zgodnie z obowiązującymi przepisami. W przypadku pozostałych grup zawodowych łączna kwota funduszu wynagrodzeń wypłaconych w 2014 r. była niższa od tych wynagrodzeń wypłaconych w 2013 r. o 108,8 tys. zł. W szczególnym stopniu dotyczyło grupy urzędników sądów, w przypadku której fundusz wynagrodzeń wypłaconych w 2014 r. był niższy od tego funduszu za 2013 r. o 227,3 tys. zł. Zarówno opisane wyżej podwyżki wynagrodzeń jak i wypłacone nagrody i premie mieściły się w planowanych kwotach na wynagrodzenia, które nie wzrosły w porównaniu do 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 23-36)

W 2014 r. w sądach podległych Apelacji Rzeszowskiej wypłacono łącznie 1.645 nagród uznaniowych, o łącznej wartości 2.500.360 zł, z tego:

- osobom nieobjętym mnożnikowymi systemami wynagrodzeń (status zatrudnienia 01) – 1.376 nagród, w kwocie łącznej 2.099.363 zł, w tym: urzędnikom – 1.198 nagród o wartości łącznej 1.908.790 zł, innym pracownikom sądowym – 178 nagród o wartości łącznej 190.573 zł,
 - kuratorom sądowym zawodowym (status 05) – 140 nagród o wartości łącznej 154.134 zł,
 - nauczycielom zatrudnionym w szkołach i placówkach prowadzonych przez organy administracji rządowej (status 14) – 23 nagrody o wartości łącznej 66.260 zł,
 - asystentom sędziów (status 17) – 106 nagród o wartości łącznej 180.603 zł.
- Nagród uznaniowych nie wypłacano sędziom (status 09) oraz referendarzom sądowym (status 16).

W 2014 r. wypłacono 220 jednorazowych premii, o wartości łącznej 218.637 zł – w całości w ramach statusu zatrudnienia 01, z tego: urzędnikom – 187 premii o wartości łącznej 182.626 zł, innym pracownikom sądów – 33 premie o wartości łącznej 36.011 zł.

W sądach podległych Apelacji Rzeszowskiej nie były wypłacane nagrody uznaniowe i premie dla prezesów i wiceprezesów sądów. Źródłem pochodzenia środków przeznaczonych na nagrody uznaniowe i premie jednorazowe, wypłacone w sądach Apelacji Rzeszowskiej w 2014 r., były: 3% fundusz nagród, fundusz premiowy, oszczędności w funduszu wynagrodzeń oraz dodatkowe środki na ten cel, przyznane

decyzjami Ministra Sprawiedliwości (z dnia: 7 października 2014 r. – 8,2 tys. zł, 9 grudnia 2014 r. – 37,5 tys. zł, 19 grudnia 2014 r. – 19,3 tys. zł, 22 grudnia 2014 r. – 47,5 tys. zł). Podstawą prawną tworzenia 3% funduszu nagród oraz funduszu premiowego były przepisy § 6 ust. 1 i 2 oraz § 7 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 kwietnia 2013 r. w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego⁴.

(dowód: akta kontroli str. 29-43, 201-205)

Na wynagrodzenia bezosobowe – § 4170 – w 2014 r. przeznaczono 7.782,4 tys. zł, co stanowiło 99,9% planu po zmianach i 112,4% planu według ustawy budżetowej. Kwota ta nie naruszała postanowień art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej⁵ w zakresie wynagrodzeń bezosobowych. W latach: 2010 – 2013, wykonane wydatki na wynagrodzenia bezosobowe wynosiły w: 2010 r. – 6.904,6 tys. zł, 2011 r. – 7.105,3 tys. zł, 2012 r. – 6.895,4 tys. zł, 2013 r. – 6.801,5 tys. zł. Wykonane w latach 2010 – 2014 wydatki na wynagrodzenia bezosobowe były wyższe od wielkości planowanych na poszczególne lata według ustaw budżetowych (od 1,1% w 2013 r. do 12,4% w 2014 r.). Wydatki te były niższe (od 0,01% w 2010 r. do 1,33% w 2012 r.) w stosunku do planów po zmianach, obowiązujących w poszczególnych latach objętych analizą. W żadnym z analizowanych okresów nie nastąpił wzrost w stosunku do poprzedniego roku przekraczający 20 punktów procentowych. Najwyższy wzrost tych wydatków – o 14,4% w porównaniu do roku poprzedniego – wystąpił w 2014 r. Podstawowymi przyczynami tego były: wzrost stawek wynikających z rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, tariff zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym⁶ oraz ... w postępowaniu cywilnym⁷ a także wzrost liczby załatwionych spraw, które wpłynęły do sądów.

(dowód: akta kontroli str. 29-36, 44)

Wykonanie wydatków majątkowych w 2014 r. wyniosło 9.943 tys. zł, tj. 99,8% planu po zmianach. Na te wydatki przeznaczono 9.517,7 tys. zł (99,8% planu po zmianach) w ramach § 6060 oraz 425,4 tys. zł (100% planu po zmianach) w ramach § 6050 – *wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych*. Główne zadania rodzajowe zrealizowane w ramach wydatków majątkowych obejmowały:

- § 6060 – zakupy: informatyczne – 8.810,3 tys. zł, urządzenia i systemy zabezpieczająco-ochronne – 154 tys. zł, urządzenia techniki biurowej – 51,9 tys. zł, urządzenia audio-video – 115,7 tys. zł, urządzenia gospodarczo-eksploatacyjne – 83,3 tys. zł, pozostałe – 323,6 tys. zł,

- § 6050 – budownictwo polegające na przebudowie lub rozbudowie budynków sądów oraz wykonaniu dźwigu osobowego – 425,5 tys. zł.

Efekty rzeczowe zakupów w ramach § 6060 to m.in.: 312 szt. licencji, 17 programów komputerowych, 27 szt. komputerów (stacjonarnych i przenośnych), 21 szt. serwerów, 52 szt. klimatyzatorów, 2 kpl. monitoringu telewizyjnego, 11 szt. macierzy, 1 szt. urządzenia sieciowego wraz z oprogramowaniem i licencjami, 4 kpl. wyposażenia technicznego do tzw. „przyjaznego pokoju”. W przypadku wydatków w § 6050, efektem rzeczowym było wykonanie części prac budowlanych.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 29-36)

Dysponent III stopnia.

Wykonane w 2014 r. wydatki Sądu, wyniosły 25.716 tys. zł, tj. 99,8% planu po zmianach. W stosunku do 2013 r. wydatki te były wyższe o 6.730 tys. zł, tj. o 35,5%. Główną przyczyną powyższego był wzrost wydatków zrealizowanych w ramach: § 6060 (o 5.170 tys. zł), § 4210 (o 659 tys. zł), w § 4270 (o 346 tys. zł) oraz w § 4700 – *szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej* (o 340 tys. zł). Na podstawie

⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 646

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1645

⁶ Dz. U. z 2013 r. poz. 508

⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 518

porównania danych dotyczących poziomu wykonania wydatków ustalono, że realizacja wydatków w poszczególnych paragrafach klasyfikacji budżetowej w 2014 r. stanowiła od 93,3% do 100% wielkości planowanych, za wyjątkiem wydatków w § 3030, których kwota 1.259,27 zł, stanowiła 84% planu po zmianach. W 2014 r. nie wystąpiły wydatki, których źródłem pochodzenia byłyby środki pochodzące z rezerw budżetowych (ogólnej jak i celowych).

Wydatki wykonane w 2014 r., w układzie grup ekonomicznych, obejmowały: wydatki bieżące (4) – 16.064 tys. zł (62,5% wydatków ogółem), wydatki majątkowe (6) – 8.495 tys. zł (33%) oraz świadczenia na rzecz osób fizycznych (3) – 1.158 tys. zł (4,5%). W 2014 r. wystąpiły zmiany w strukturze wydatków – w porównaniu do struktury wydatków wykonanych w 2013 r., polegające na zwiększeniu udziału wydatków majątkowych w strukturze wydatków ogółem – o 15,8% (z 17,2%) przy równoczesnym zmniejszeniu udziału wydatków bieżących – o 14,4% (z 76,9%) oraz wydatków na świadczenia na rzecz osób fizycznych – o 1,4% (z 5,9%). Zmiany w strukturze wydatków według grup ekonomicznych były wynikiem zdarzeń, których na etapie konstruowania budżetu nie można było przewidzieć - wzrost udziału wydatków majątkowych w strukturze wydatków ogółem był spowodowany zakupami sprzętu informatycznego, dokonywanymi centralnie. W 2014 r. w Sądzie nie wystąpiły wydatki ze środków dotacji budżetowych.

(dowód: akta kontroli str. 29-36, 45-46)

Wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych, wykonane w 2014 r., wyniosły łącznie 1.158,3 tys. zł, co stanowiło 99,8% planu po zmianach, z tego w dziale:

- 753, rozdział 75312, § 3110 – 1.152,7 tys. zł,

- 752, rozdział 75202 – 5,6 tys. zł, w tym w § 3020 – 4,3 tys. zł, w § 3030 – 1,3 tys. zł.

Rodzaje świadczeń finansowanych z ww. tytułów obejmowały w §: 3110 – wypłaty uposażeń sędziów w stanie spoczynku oraz uposażeń rodzinnych – 1.152,7 tys. zł, 3020 – odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy – 2,1 tys. zł, dofinansowanie zakupu okularów korekcyjnych – 2,2 tys. zł, 3030 – zwroty kosztów przejazdów, diet i noclegów biegłych sądowych – 1,3 tys. zł.

Na wydatki bieżące Sądu zaplanowano w 2014 r. łącznie 14.221 tys. zł. Po zmianach w trakcie roku plan tych wydatków wzrósł do kwoty 16.088 tys. zł. Wykonane wydatki bieżące wyniosły 16.064 tys. zł, co stanowiło: 110,1%, 113% i 99,9%, odpowiednio: wykonania w 2013 r., planu według ustawy budżetowej i planu po zmianach. W ujęciu poszczególnych paragrafów klasyfikacji budżetowej, wykonanie wydatków bieżących wyniosło w zdecydowanej większości 100% planu po zmianach. Jedynie w przypadku § 4520 – *Opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego*, wykonane wydatki wyniosły 14,2 tys. zł, co przy planie wynoszącym 15 tys. zł, spowodowało, że wskaźnik ten wyniósł 94,9%.

(dowód: akta kontroli str. 45-48)

Przeciętne zatrudnienie ogółem w Sądzie w 2014 r., wyniosło 92,5 osoby i nie zmieniło się w porównaniu do 2013 r. W zatrudnieniu ogółem było: 59,2 osób nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń (status 01), 24 sędziów (status 09) oraz 9,3 asystentów sędziów (status 17). Na wynagrodzenia w 2014 r. przeznaczono łącznie 8.750 tys. zł, co stanowiło 99,98% planu po zmianach. Na wielkość wynagrodzeń ogółem złożyły się wynagrodzenia: osób nieobjętych mnożnikowymi systemami wynagrodzeń (01) – 3.462 tys. zł, sędziów (09) – 4.736 tys. zł oraz asystentów sędziów (17) – 553 tys. zł. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na 1 pełnozatrudnionego w 2014 r. wyniosło 7.881 zł i było wyższe o 343 zł, tj. o 4,6% niż w 2013 r. W poszczególnych grupach zatrudnionych przeciętne miesięczne wynagrodzenie wyniosło: osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń – 4.870 zł, tj. o 50 zł (1%) więcej niż w 2013 r., sędziowie – 16.440 zł, tj. o 1.130 zł (7,4%) więcej niż w 2013 r., asystenci sędziów – 4.940 zł, tj. o 150 zł (3,2%) więcej niż w 2013 r.

W 2014 r. w Sądzie wypłacono 69 nagród uznaniowych o wartości łącznej 256.679 zł, z tego:

- osobom nieobjętym mnożnikowymi systemami wynagrodzeń (status zatrudnienia 01) – 60 nagród, w kwocie łącznej 222.429 zł, w tym: urzędnikom – 49 nagród o wartości łącznej 194.958 zł, innym pracownikom sądowym – 11 nagród o wartości łącznej 27.471 zł,
- asystentom sędziów (status 17) – 9 nagród o wartości łącznej 34.250 zł.

Źródłem pochodzenia środków przeznaczonych na wypłaty nagród uznaniowych były: 3% fundusz nagród (106 tys. zł), oszczędności w funduszu płac (zasiłki chorobowe, macierzyńskie, opiekuńcze, nieobsadzone etaty – 138,2 tys. zł) oraz dodatkowe środki przyznane przez Ministra Sprawiedliwości (12,5 tys. zł – w ramach środków przyznanych decyzjami z dnia: 9, 19 i 22 grudnia 2014 r.).

Podstawą prawną tworzenia 3% funduszu nagród były przepisy § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie stanowisk i szczegółowych zasad wynagradzania urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury oraz odbywania stażu urzędniczego.

W 2014 r., w Sądzie nie było wypłat nagród uznaniowych dla innych grup zawodowych, a także nie wypłacano premii jednorazowych dla żadnej z grup zawodowych zatrudnionych w Sądzie.

(dowód: akta kontroli str. 37-43, 49-51, 201-205)

Na wynagrodzenia bezosobowe - § 4170 – w 2014 r. przeznaczono 67 tys. zł, co stanowiło 100% planu po zmianach i 85,9% planu według ustawy budżetowej. Kwota ta nie naruszała postanowień art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 8 listopada 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z realizacją ustawy budżetowej⁸ w zakresie wynagrodzeń bezosobowych. W latach: 2010 – 2013, wykonane wydatki na wynagrodzenia bezosobowe wynosiły: 124 tys. zł – w 2010 r., 58 tys. zł – w 2011 r., 43 tys. zł – w 2012 r., 48 tys. zł – w 2013 r. W latach 2010 – 2014 wykonane wydatki na wynagrodzenia bezosobowe były niższe od wielkości planowanych na poszczególne lata według ustaw budżetowych (od 3,3% w 2011r. do 35,1% w 2013 r.). Wydatki te były niższe (o 21,3% w 2013 r., o 4,4% w 2012 r.) lub równe (w 2010 r., w 2011 r. i w 2014 r.) w stosunku do planu po zmianach, obowiązującego w każdym roku analizowanego okresu. Z porównania wykonania tych wydatków do lat ubiegłych wynika, że jedynie w 2014 r. nastąpił wzrost w stosunku do 2013 r. przekraczający 20 punktów procentowych, wynoszący 39,6% (19 tys. zł). Główną przyczyną powyższego był wzrost wypłaconych wynagrodzeń dla tłumaczy przysięgłych, które wyniosły w 2014 r. – 15.940,7 zł, przy 326,3 zł w 2013 r. Pozostałe wynagrodzenia (dla biegłych sądowych oraz z tytułu umów zleceń) kształtowały się na zbliżonym poziomie i wyniosły w 2014 r. – 50,6 tys. zł, w 2013 r. – 47,4 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 52-53)

Wykonanie wydatków majątkowych w 2014 r. wyniosło 8.495 tys. zł, tj. 99,8% planu po zmianach. W ogólnej kwocie wydatków majątkowych w ramach § 6060 wydatkowano 8.417,8 tys. zł, tj. 99,1% z ogółem, zaś pozostałe wydatki – w § 6050 – wynoszące 77,2 tys. zł, stanowiły 0,9% ogółem wydatków majątkowych Sądu. Pod względem rodzajowym wydatki majątkowe dotyczyły zakupów (§ 6060), głównie sprzętu informatycznego (licencje, komputery, oprogramowanie, serwery, sieć komputerowa, sprzęt monitorujący, urządzenia klimatyzacyjne) oraz robót budowlanych (§ 6050), polegających na wykonaniu dźwigu osobowego.

(dowód: akta kontroli str. 29-36, 46)

W trakcie kontroli dokonano losowania próby wydatków poniesionych przez Sąd w 2014 r. przy pomocy programu komputerowego „Pomocnik kontrolera” ver. PK – 5.5. W wyniku losowania wybrano 87 dowodów o łącznej wartości 11.700.992,41 zł. Na podstawie analizy tych wydatków ustalono m.in., że:

- wydatki dokonywane były celowo (ich poniesienie miało wpływ na osiągnięcie zaplanowanego celu) i zostały rzetelnie skalkulowane, w sposób zapewniający uzyskanie najlepszych wymaganych efektów z danych nakładów. Wydatki, w tym dokonane pod

⁸ Dz. U. z 2013 r., poz. 1645

koniec 2014 r., były wcześniej zaplanowane. Przed zawarciem umów lub złożeniem zamówienia dokonywano analizy faktycznych potrzeb, opartej na szczegółowych informacjach o konieczności przeznaczenia środków na zakup towarów i usług, bazę lokalową i jej eksploatację;

- na etapie planowania Sąd dysponował informacjami o konieczności przeznaczenia środków na realizację inwestycji oraz tzw. „utrzymanie”. Powyższe wydatki zostały uwzględnione w projekcie budżetu na 2014 r.;

- wydatki majątkowe przyczyniły się do realizacji celów statutowych jednostki m.in. poprzez: obniżenie kosztów eksploatacyjnych, poprawę pracy komórek organizacyjnych oraz poprawę bezpieczeństwa osób;

- w 2014 r. nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zapłatą odsetek lub kar umownych;

- wydatki na zakupy towarów i usług oraz na roboty budowlane poprzedzone były procedurą przewidzianą w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁹, a także opierały się na wewnętrznych uregulowaniach dotyczących dokonywania wydatków;

- objęte szczegółowym badaniem wydatki, o łącznej wartości umownej 1.298.681,97 zł (307.387,62 euro) brutto, dokonywane były zgodnie z obowiązującymi zasadami zamówień publicznych. Do faktur, zgodnych co do wartości z zawartymi umowami, dołączano protokół odbioru robót, zaś w opisie wskazywano na zamówienia publiczne, których wydatki dotyczyły;

- w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania – jak wyjaśniła Dyrektor Sądu - podejmowano liczne działania, a m.in.: realizowano zamówienia w systemie centralnych zakupów (daje to szczególnie oszczędności w zakresie usług telefonicznych, pocztowych oraz ubezpieczeniowych), dokonywano zakupów zgodnie z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych, analizowano wcześniejsze zakupy pod kątem zasadności zastosowania określonego trybu udzielenia zamówienia, negocjowano ceny uwzględniając konkurencyjność ofert, analizowano warunki zawieranych umów pod kątem zabezpieczenia interesów Sądu.

Przykładowe efekty ww. działań – według wyjaśnień Dyrektor Sądu – były następujące:

- wypowiedzenie umowy na usługi w zakresie medycyny pracy, przeprowadzenie nowego postępowania ofertowego i zawarcie umowy na korzystniejszych warunkach (cena za 1 badanie lekarza orzecznika obniżyła się o 2 zł, cena za 1 badanie okulistyczne obniżyła się o 2 zł, zaś cena za 1 zdjęcie klatki piersiowej – o 5 zł),

- wypowiedzenie umowy o dzierżawę dystrybutorów i dostawę wody, przeprowadzenie nowego postępowania ofertowego i zawarcie umowy na korzystniejszych warunkach (cena za 1 butlę zmniejszyła się o 11,49 zł),

- przeprowadzenie postępowań ofertowych na dostawy środków czystości, materiałów eksploatacyjnych do biurowych i komputerowych urządzeń peryferyjnych, przeprowadzenie negocjacji w zakresie dozoru budynku oraz w zakresie świadczenia usług utrzymania czystości – w wyniku których uzyskano faktyczne zmniejszenie kosztów (np. 2,5 tys. zł miesięcznie w przypadku usług dozoru),

- przeprowadzenie postępowania w trybie przetargu nieograniczonego na dostawę i wdrożenie sprzętu informatycznego oraz oprogramowania na rzecz sądów z obszaru całej Apelacji, co pozwoliło uzyskać oszczędności w wysokości 159 tys. zł,

- przeprowadzenie postępowania w formie przetargu nieograniczonego na wykonanie remontu pomieszczeń budynku Sądu, w wyniku której uzyskano oszczędności w wysokości 1.216 tys. zł (w części dotyczącej remontu pomieszczeń i montażu klimatyzatorów) oraz 48 tys. zł (w części dotyczącej modernizacji sieci komputerowej).

(dowód: akta kontroli str. 54-102)

Ustalone
nieprawidłowości
i uwagi

W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

2.2. Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

W 2014 r. w Sądzie nie wystąpiły wydatki budżetu środków europejskich.
(dowód: akta kontroli str. 12-14, 46)

2.3. Efekty rzeczowe prowadzonej działalności

Opis stanu
faktycznego

Sąd, jako dysponent główny, realizował w 2014 r. dwa zadania w układzie budżetu zadaniowego, tj.: *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe* (zadanie 18.1) oraz *Świadczenia społeczne* (zadanie 13.2). Na realizację tych zadań wydatkowano odpowiednio: 262.470,6 tys. zł (tj. 96,4% ogółem) oraz 9.931,5 tys. zł (tj. 3,6% ogółem). Źródłem finansowania tych wydatków był w całości budżet państwa. W porównaniu do planu wynikającego z ustawy budżetowej na 2014 r., wydatki te stanowiły odpowiednio: 105,2% i 102%, zaś w stosunku do planu po zmianach – 99,9% oraz 98,8%.

Celem zadania 18.1 było *Zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu*, zaś miernikiem realizacji tego celu był *Wskaźnik opanowania wpływu spraw (ogółem)*. W przypadku zadania 13.2 cel ujęty w układzie zadaniowym budżetu dotyczył *Zapewnienia środków dla osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych oraz zaopatrzenia społecznego*. Osiągnięcie tego celu winno być oceniane przy pomocy miernika: *% świadczeń wypłaconych w terminie*.

Zgodnie z ustalonymi przez Ministra Sprawiedliwości zasadami monitorowania i sprawozdawczości z realizacji planu wydatków w układzie zadaniowym za 2014 r. Sąd został zwolniony z ww. obowiązków w zakresie dotyczącym zadania 18.1, za wyjątkiem podzadania 18.1.3 – *Wypłata odszkodowań i zadośćuczynień orzekanych przez sądy*, którego celem była *Realizacja ustawowo określonych zobowiązań Skarbu Państwa z tytułu odszkodowań i zadośćuczynień w ramach posiadanych zasobów*, zaś oceniając realizację tego celu należało kierować się miernikiem: *Liczba osób wobec których sądy orzekły wypłatę świadczeń z tytułu odszkodowań i zadośćuczynień Skarbu Państwa*. W ujęciu wartościowym wydatki na realizację ww. podzadania wykonane w 2014 r. wyniosły 2.518,1 tys. zł, co stanowiło 0,96% wydatków ogółem przeznaczonych na zadanie 18.1. Zakładany w ustawie budżetowej na 2014 r. poziom ww. miernika wynosił 114, zaś faktycznie zrealizowany w 2014 r. – 70, co oznacza, że sądy orzekły wypłatę świadczeń z tytułu odszkodowań i zadośćuczynień dla 70 osób (61,4% planowanej liczby takich osób). W wyniku zmian planu dokonanych w trakcie 2014 r. zmniejszono planowane wydatki na realizację opisywanego celu z kwoty 3.962 tys. zł do kwoty 2.523,8 tys. zł (tj. o 1.438,2 tys. zł, o 36,3%). Zmiana powyższa była proporcjonalna do zmniejszenia faktycznie osiągniętego poziomu miernika, w porównaniu do jego wielkości planowanej. W 2013 r. miernik uzyskany w podzadaniu 18.1.3 wynosił 71, co oznacza, że 71 osobom sądy orzekły wypłatę świadczeń z tytułu odszkodowań i zadośćuczynień. W porównaniu do 2014 r. liczba ta była wyższa o 1, tj. o 1,4%. W ujęciu wartościowym, wydatki na realizację podzadania 18.1.3 wykonane w 2013 r. wyniosły 2.759,7 tys. zł, tj. były wyższe od wykonanych w 2014 r. o 241,6 tys. zł (o 9,6%). W przypadku podzadania 18.1.3, w 2014 r. w porównaniu do 2013 r., nastąpiło zmniejszenie nakładów na jego realizację oraz zmniejszenie osiągniętego miernika.

Wydatki na realizację zadania 13.2, w 2014 r. wyniosły 9.931,5 tys. zł, tj. 102% wydatków planowanych według ustawy budżetowej oraz 98,8% planu po zmianach. Przyjęty według ustawy budżetowej na 2014 r. poziom miernika osiągnięcia celu tego zadania wynosił 100% i taki sam poziom tego miernika faktycznie osiągnięto, co oznacza, że 100% należnych świadczeń zostało wypłaconych w terminie. W 2013 r. miernikiem zadania 13.2. była: *Liczba świadczeniobiorców*, zatem dane w tym zakresie są nieporównywalne. W ujęciu wartościowym wydatki na realizację zadania 13.2 wykonane w 2013 r. wyniosły 9.125,3 tys. zł, tj. były mniejsze o 806,2 tys. zł (o 8,1%) niż w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 103-108)

Sąd, jako dysponent III stopnia, uczestniczył w realizacji zadania 13.2 oraz zadania 18.1. (z wyłączeniem podzadania 18.1.3.). Na realizację tych zadań wydatkowano w 2014 r. odpowiednio: 1.152,7 tys. zł (tj. 4,5% ogółem) i 24.563,2 tys. zł (tj. 95,5% ogółem). Źródłem

finansowania tych wydatków był w całości budżet państwa. W porównaniu do planu wynikającego z ustawy budżetowej na 2014 r. wydatki te stanowiły odpowiednio: 103,2% i 163,6%, zaś w stosunku do planu po zmianach – 100% oraz 99,8%. Zgodnie z obowiązującym w 2014 r. zasadami, Sąd był zobowiązany do sprawozdawania danych w zakresie dotyczącym zadania 13.2. Według sprawozdania RB-BZ1 za 2014 r. zakładany poziom miernika dotyczącego tego zadania, zarówno w ustawie budżetowej jak i w planie po zmianach, wynosił 100%, podobne jak rzeczywiście osiągnięty – 100%. Oznacza to, że wszystkie należne świadczenia zostały wypłacone w terminie. W 2013 r. miernikiem zadania 13.2. była: *Liczba świadczeniobiorców*, zatem dane w tym zakresie są nieporównywalne. W ujęciu wartościowym wydatki na realizację zadania 13.2 wykonane w 2013 r. wyniosły 1.116,7 tys. zł, tj. były mniejsze o 36 tys. zł (o 3,1%) niż w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 109-110)

Ustalone
nieprawidłowości
i uwagi

W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3. Roczne sprawozdania budżetowe oraz kwartalne sprawozdania w zakresie operacji finansowych

Opis stanu
faktycznego

Badaniem objęto prawidłowość sporządzenia rocznych łącznych sprawozdań budżetowych za rok 2014:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1)

a także sprawozdania finansowe za IV kwartał 2014 r. o stanie:

- należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N),
- zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania zostały sporządzone w terminach określonych w rozporządzeniach Ministra Finansów:

- w sprawie sprawozdawczości budżetowej,
- w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych,
- w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym.

Sprawozdania te przekazywały prawdziwy obraz dochodów, wydatków a także należności i zobowiązań w 2014 r. Zostały sporządzone rzetelnie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym. Dysponent, przyjmując sprawozdania jednostkowe, dokonywał ich sprawdzenia pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym. W wyniku tych działań Dysponent nie stwierdził nieprawidłowości. Wartości wynikające z tych sprawozdań były prawidłowo przeniesione do sprawozdań łącznych. Po upływie terminu złożenia sprawozdań dokonano korekt:

- sprawozdania Rb – 27 w związku z kwotą mylnie przypisaną do §2980 – *wpływy do wyjaśnienia*, zamiast w §0690 – *sprawy cywilne*,
- sprawozdania Rb – Z – w związku z nieuwzględnieniem przed jeden ze sądów zobowiązań wymagalnych,
- sprawozdania Rb – N – w związku z dokonaniem korekty w sprawozdaniu Rb-27.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 109, 111-123, 139)

Badaniem objęto również prawidłowość sporządzenia przez Sąd rocznych sprawozdań budżetowych za 2014 r.:

- Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych,
- Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych,
- Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa,

- Rb-BZ1 z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym,
 - a także sprawozdania finansowe za IV kwartał 2014 r.:
 - Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych,
 - Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.
- (dowód: akta kontroli str. 46, 110, 124-129)

Powyższe sprawozdania zostały przekazane dysponentowi głównemu w terminach określonych w rozporządzeniach Ministra Finansów: z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej¹⁰, z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym¹¹ oraz z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹². Przedstawiono w nich zgodny ze stanem faktycznym stan dochodów i wydatków, zrealizowanych przez Sąd, a także stan zobowiązań i należności. Zostały one sporządzone rzetelnie i prawidłowo pod względem formalnym i merytorycznym, zaś kwoty wykazane w nich były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej oraz dokumentacji źródłowej.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 46, 109-129)

W sprawozdaniu rocznym Rb-23, dochody wykonane i przekazane na rachunek bieżący budżetu państwa zostały wykazane w wysokości 1.949.048,15 zł. Kwota ta była zgodna z kwotą wykazaną w sprawozdaniu Rb-27 oraz sumą zapisów po stronie Dt i Ct konta 130 – *Rachunek bieżący jednostki* (subkonto dochodów) oraz po stronie Dt konta 222 – *Rozliczenie dochodów budżetowych*. Wydatki wykazane zostały w wysokości 25.715.845,66 zł. Kwota wydatków była zgodna z wykazaną w sprawozdaniu Rb-28, sumą zapisów na koncie 130 – *Rachunek bieżący jednostki* (subkonto wydatków) oraz sumą zapisów po stronie Ct konta 223 – *Rozliczenie wydatków budżetowych*.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 111-113, 130-135)

Przedstawione w rocznym sprawozdaniu Rb-27 należności z tytułu dochodów budżetowych (0,0 zł) były zgodne z sumą obrotów po stronie Dt kont 221 – *Należności z tytułu dochodów budżetowych* (0,0 zł). Wykazana w sprawozdaniu kwota dochodów wykonanych była zgodna z sumą obrotów po stronie Dt konta 130. Ewidencja analityczna prowadzona do tego konta uwzględniała podziałki klasyfikacji budżetowej. Wykazana w sprawozdaniu kwota należności pozostałych do zapłaty była zgodna z saldem Dt konta 221.

(dowód: akta kontroli str. 125)

Dane wykazane w sprawozdaniu Rb-28 w kolumnie *Plan (po zmianach)* były zgodne z obrotami po stronie Dt konta 980 – *Plan finansowy wydatków budżetowych*, a dane wykazane w kolumnie *Zaangażowanie* – z obrotami po stronie Ct konta 998 – *Zaangażowanie wydatków budżetowych roku bieżącego*. Wykazane w sprawozdaniu dane dotyczące wykonanych wydatków były zgodne z zapisami po stronie Ct konta 130 – *Rachunek bieżący jednostki* (subkonto wydatków). Ewidencja analityczna prowadzona do tego konta uwzględniała podziałki klasyfikacji budżetowej. Dane wykazane w kolumnie *Zobowiązania* były zgodne z saldami Ct odpowiednich kont zespołu 2 – *Rozrachunki i rozliczenia*. Główne tytuły i kwoty zobowiązań były zgodne z ewidencją. W Sądzie brak było zobowiązań wymagalnych w ciągu roku. Po upływie terminu złożenia sprawozdań dokonano korekty sprawozdania w zakresie zobowiązań. Przyczyną korekty było wpłynięcie do Sądu faktur dotyczących 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 46, 134-135)

Dane wykazane w sprawozdaniu Rb-BZ1, dotyczące planu według ustawy budżetowej oraz planu po zmianach były zgodne z odpowiednimi zapisami po stronie Dt konta 990 – *Plan finansowy wydatków budżetowych w układzie zadaniowym*, a dotyczące

¹⁰ Dz. U. z 2014 r., poz. 119

¹¹ Dz. U. Nr 298, poz. 1766

¹² Dz. U. Nr 43, poz. 247 ze zm.

wykonania wydatków – z zapisami po stronie Ct tego konta. Wykazana w sprawozdaniu kwota zobowiązań była zgodna z saldami Ct odpowiednich kont zespołu 2. Po upływie terminu złożenia sprawozdań dokonano korekty sprawozdania w zakresie zobowiązań. Przyczyną korekty było wpłynięcie do Sądu faktur dotyczących 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 110, 136)

W 2014 r. nie wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz przyjętych depozytów, podlegające wykazaniu w kwartalnym sprawozdaniu Rb-Z.

W części A sprawozdania Rb-N za IV kwartał 2014 r., wykazano nominalną wartość należności. Była ona ustalona zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu ustalania wartości zobowiązań zaliczanych do państwowego długu publicznego, długu Skarbu Państwa, wartości zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji¹³.

(dowód: akta kontroli str. 128-129, 137-138)

System kontroli zarządczej, obowiązujący w Sądzie, zapobiegał znaczącym ryzykom z obszaru sporządzania sprawozdań finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 193-199)

Ustalone
nieprawidłowości
i uwagi

W działalności kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Księgi rachunkowe

Opis stanu
faktycznego

Odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości, o której mowa w art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁴ została powierzona przez Prezesa Sądu głównemu księgowemu Sądowi w formie pisemnej za jego zgodą. Dokumentacja opisująca przyjęte przez Sąd zasady (politykę) rachunkowości, o której mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o rachunkowości, obowiązująca w 2014 r., została określona przez Dyrektora Sądu zarządzeniem Nr 2 z dnia 24 stycznia 2014 r. (z mocą obowiązującą od dnia 2 stycznia 2014 r.). Powyższa dokumentacja spełnia wymogi określone w art. 10 ust. 1 ustawy o rachunkowości i jest jednolitym dokumentem opisującym zasady przyjęte dla całości jednostki budżetowej (dysponenta części i dysponenta III stopnia). Księgi rachunkowe stanowią jednolity zbiór danych (nie są prowadzone rozłącznie dla dysponenta części oraz dysponenta III stopnia). Dokumentacja opisująca przyjęte zasady (politykę) rachunkowości jest zgodna z przepisami ustawy o rachunkowości zawartymi w art. 10: ust. 1 pkt 1, pkt 2, pkt 3 lit. a, b i c, pkt 4 oraz w art. 10 ust. 2. Salda kont księgi głównej na dzień 31 grudnia 2013 r. zostały prawidłowo wprowadzone do ksiąg rachunkowych 2014 r., jako bilans otwarcia na dzień 1 stycznia 2014 r. Obroty dziennika za 2014 r. zgodne są z zestawieniem obrotów i sald kont księgi głównej (art. 14 ust. 1 ustawy o rachunkowości).

(dowód: akta kontroli str. 140-147)

Przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych Urzędu dokonano z zastosowaniem technik IT – FK-skan wersja 2.0 (opracowanego przez Departament Metodyki Kontroli i Rozwoju Zawodowego NIK), po uzyskaniu danych z ksiąg rachunkowych w postaci elektronicznej w 2 zbiorach, tj. roku 2014 i stycznia - lutego 2015 r., obejmujących wszystkie dochody i wydatki, zaksięgowane na kontach bilansowych i pozabilansowych. Baza danych za 2014 r. obejmowała 12.238 rekordów, o wartości bezwzględnej 844.310.602,10 zł, zaś baza stycznia - lutego 2015 r. – 2.372 rekordy o łącznej wartości bezwzględnej 832.066,51 zł. Struktura bazy danych, przekształconych przy pomocy ww. programu komputerowego, obejmowała: identyfikację zapisu w dzienniku i w księdze, numer pozycji w zapisie wielopozycyjnym, rodzaj i numer identyfikacyjny dowodu księgowego stanowiącego

¹³ Dz. U. z 2010 r., nr 57, poz. 366

¹⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 330 ze zm.

podstawę zapisu, daty: dokonania operacji gospodarczej, dowodu źródłowego, wprowadzenia do systemu (lub do tzw. bufora) i zatwierdzenia zapisu (przeniesienia do ksiąg), opis operacji, kwotę zapisu, oznaczenie kont strony Wn i strony Ma. Z oznaczenia kont rozrachunkowych wynikał numer paragrafu klasyfikacji budżetowej.

Celem przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych było sprawdzenie zapisów księgowych pod kątem występowania przypadków:

- a) niewłaściwego okresu księgowania (wpływ na sprawozdawczość bieżącą lub roczną),
- b) błędnej interpretacji lub braku wymaganych przepisami dat (w szczególności daty dowodu i daty operacji gospodarczej),
- c) błędnej sekwencji dat (operacji, dowodu, księgowania),
- d) braku ciągłości zapisów w dzienniku,
- e) pomijania kont rozrachunkowych przy księgowaniu zakupów, oraz sprawdzenia terminowości księgowania dowodów.

W wyniku przeprowadzonego badania, program komputerowy wygenerował i wskazał następujące wyniki:

- 11 przypadków „niewłaściwego okresu księgowania – miesiąc”, 67 przypadków „opóźnionego księgowania”, 3.535 przypadków zapisu „po sprawozdaniu”, 4 przypadki zaksięgowania „wydatków bieżących jako majątkowe”, 16 przypadków zaksięgowania „wydatków majątkowych jako bieżące”, 319 przypadków dotyczących „dni wolnych od pracy”, 784 przypadki, w których „data dowodu była równa dacie zapisu”. Po szczegółowej weryfikacji zapisów i odpowiadających im dowodów księgowych, poddanych badaniu analitycznemu, stwierdzono, że ww. przypadki były wynikiem założeń w programie parametrów badania i nie stanowiły nieprawidłowości;

- 10 przypadków „zmniejszenia kosztów”. 1.542 przypadki „sprzecznych dat”, 245 przypadków „pomijania kont rozrachunkowych”. Po weryfikacji 1.540 „sprzecznych dat”, ustalono, że dotyczyły księgowania wydatków dokonanych w grudniu 2014 r., które zostały zaewidencjonowane i/lub zatwierdzone po dniu 10 stycznia 2015 r., tj. po dacie granicznej, do której winno nastąpić księgowanie dowodu, umożliwiające zaliczenie danego wydatku do wydatków grudnia 2014 r., założonej w programie. Przypadki, dotyczące: „pomijania kont rozrachunkowych” - nie dotyczyły zakupów dokonywanych przez Sąd, zaś „zmniejszenia kosztów” - dotyczyły przeksięgowania (zmniejszeń) wcześniej zaksięgowanych kosztów. Powyższe wyniki nie stanowiły nieprawidłowości.

W 2 przypadkach, w których w wygenerowanym na potrzeby kontroli pliku, data zapisu była późniejsza od daty zatwierdzenia dowodu, zaewidencjonowane w Dzienniku rzeczywiste daty zapisu były wcześniejsze od dat zatwierdzenia. Prawdopodobną przyczyną powstania ww. różnic mogła być możliwość powstania błędu w trakcie migracji danych – przeniesienia z Dziennika do nowego pliku.

Badanie arkuszem FK-skan bazy danych ze stycznia - lutego 2015 r. nie wykazało dowodów, w których błędny byłby rok księgowania.

(dowód: akta kontroli str. 54-58, 148)

Badanie dowodów oraz zapisów księgowych w zakresie ich poprawności formalnej (testy kontroli) oraz w zakresie poprawności ujęcia wartości transakcji, okresu księgowania, ujęcia na kontach syntetycznych i analitycznych, w tym w podziałkach klasyfikacji budżetowej, tj. badanie wiarygodności, przeprowadzono na próbie dowodów i zapisów księgowych dobranej metodą monetarną MUS (Monetary Unit Sampling). Populację (zbiór wydatków) objętą oceną (PO) – 14.937.770,39 zł – stanowiły wydatki poniesione przez Sąd w 2014 r., wynikające ze sprawozdania rocznego Rb-28, w kwocie 25.715.845,66 zł, pomniejszone o wartość: wynagrodzeń osobowych wynikających ze stosunku pracy i pochodnych od tych wynagrodzeń (9.516.410,93 zł), świadczeń społecznych, obejmujących uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne (1.152.662,76 zł) oraz środków przekazanych na Zakładowy Fundusz Świadczeń Społecznych (109.001,95 zł). Za populację, czyli zbiór objęty badaniem (PB) przyjęto dokumenty ujęte w księgach 2014 r., będące fakturami lub dokumentami równoważnymi fakturom i stanowiące podstawę płatności oraz odpowiadające tym dokumentom zapisy księgowe. W celu wyznaczenia tego zbioru dokonano analizy, przedstawionych do kontroli w formie elektronicznej, wszystkich pozycji operacji księgowych wykazanych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. na koncie 130 – *rachunek bieżący jednostki* (wydatki

dysponenta III stopnia). Spośród ww. pozycji operacji wyeliminowano zapisy dotyczące transakcji o wartości poniżej 50 zł. Wartość populacji do losowania wynosiła 14.955.623,47 zł, a jej liczebność – 1.310 rekordów. Uwzględniając założenia programu komputerowego „Pomocnik kontrolera” ver. PK – 5.5 przyjęto, że PO=PB, tj. 14.955.623,47 zł. Populację podzielono, na 2 odrębne części, tj.: wydatki majątkowe – z grupy paragrafów 601 – 680, z czwartą cyfrą „0”, wydatki bieżące jednostek budżetowych pozapłacowe, z czwartą cyfrą „0” – z grupy paragrafów 4, z wyłączeniem paragrafów: 401 – 408, 411 – 415, 418 – 420 i 444. Wydatki na współfinansowanie projektów z udziałem środków europejskich nie występowały w 2014 r. w Sądzie.

Do badania ksiąg rachunkowych przeprowadzonego w oparciu o próbę, wylosowaną przy pomocy programu komputerowego „Pomocnik kontrolera” ver. PK – 5.5, przyjęto poziom ryzyka statystycznego w wysokości 18%, przy założeniu:

- wysokiego poziomu ryzyka nieodłącznego (RN),
- wysokiego poziomu ryzyka zawodności systemów kontroli wewnętrznej (RZSKW),
- poziomu ufności w wysokości 70 %.

Przed przystąpieniem do badania przyjęto progi istotności dla nieprawidłowości kwotowych:

- skutkujących na sprawozdawczość roczną (TB) na poziomie 1,5 % wartości PO, tj. w przybliżeniu w wysokości 224.334 zł,
- błędu oceny (e) w wysokości 0,75 wartości TB - tj. na poziomie 168.250 zł.

Losowania i doboru próby dokonano w obecności głównego księgowego Sądu, w dniu 2 marca 2015 r. Wylosowano 87 dowodów o wartości 11.700.992,41 zł, z tego:

- a) 43 dowody, dotyczące wydatków majątkowych, o wartości 7.646.589,28 zł, w tym: 13 dowodów obligatoryjnych, o wartości przekraczającej interwał losowania, na kwotę 5.881.661,68 zł - oraz 30 dowodów, wybranych losowo, o wartości 1.764.927,60 zł,
- b) 44 dowody, dotyczące wydatków bieżących, o wartości 4.054.403,13 zł, w tym: 13 dowodów obligatoryjnych, o wartości łącznej 3.136.833,78 zł - oraz 31 dowodów, wybranych losowo, o wartości łącznej 917.569,35 zł.

Nie dobierano elementów próby metodami niestatystycznymi oraz nie dokonywano zmian na etapie weryfikacji próby. Zakres merytoryczny badania obejmował:

- badanie zgodności, dotyczące poprawności formalnej dowodów oraz zapisów księgowych, polegające na ustaleniu poprawności dowodu, kompletności i poprawności w zakresie kontroli bieżącej i dekretacji, kompletności i poprawności formalnej zapisu dowodu w dzienniku/księdze głównej,
- badanie wiarygodności, polegające na zbadaniu, wybranej z ksiąg rachunkowych, próby dowodów/zapisów księgowych pod kątem prawidłowości wartości transakcji, okresu księgowania, ujęcia na kontach syntetycznych i analitycznych, w tym w podziałkach klasyfikacji budżetowej, zgodnie z którą zostają ujęte w sprawozdaniach budżetowych. Ponadto sprawdzono czy zdarzenia gospodarcze objęte badaniem miały miejsce w danym okresie sprawozdawczym oraz czy wynikające z nich zobowiązania (płatności) zostały uregulowane w terminie.

Przeprowadzona analiza 87 dowodów księgowych oraz odpowiadającym im zapisów księgowych wykazała, że wszystkie zbadane przypadki były prawidłowe pod kątem wiarygodności, zaś 83 zbadane przypadki były prawidłowe pod kątem poprawności formalnej.

(dowód: akta kontroli str. 54-58)

Ustalone
nieprawidłowości i
uwagi

W zbadanym zakresie stwierdzono nieprawidłowości formalne dotyczące:

- faktury nr: DSFA/FY14/08/0021 z dnia 4 sierpnia 2014 r., w której wystąpiła rozbieżność pomiędzy dowodem, a odpowiadającym mu zapisem w ewidencji, dotycząca daty operacji gospodarczej – wg dowodu datą tą był dzień 1 sierpnia 2014 r., zaś wg zapisu w ewidencji księgowej pod poz. DZ 0000362 – 31 lipca 2014 r.,
- faktury nr: VAT 0800123899 z dnia 5 września 2014 r., w której w opisie kontroli merytorycznej, dokonano poprawek poprzez „zamalowanie” korektorem pierwotnego tekstu, fakturę zaewidencjonowano pod poz. DZ 0000418,
- faktury nr: VAT nr FDI00465250/010/14 z dnia 5 października 2014 r., w której w opisie kontroli merytorycznej, pierwotny tekst kilkakrotnie poprawiono, fakturę zaewidencjonowano pod poz. DZ 0000479,

- faktury nr: VAT NR 0000123 z dnia 8 stycznia 2014 r., w której w opisie zatwierdzenia do wypłaty ze środków budżetu państwa, wg klasyfikacji – dz. 775, rozdz. 75502, § 4300, w poz. „do wypłaty”, pierwotny tekst kilkakrotnie poprawiono, fakturę zaewidencjonowano pod poz. DZ 0000004.

W myśl art. 22 ust. 1 i 3 ustawy o *rachunkowości* niedopuszczalne jest dokonywanie w dowodach księgowych wymazywania i przeróbek, zaś błędy w dowodach wewnętrznych mogą być poprawiane przez skreślenie błędnej treści lub kwoty, z utrzymaniem czytelności skreślonych wyrażen lub liczb, wpisanie treści poprawnej i daty poprawki oraz złożenie podpisu osoby do tego upoważnionej, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. Nie można poprawiać pojedynczych liter lub cyfr. Według art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o *rachunkowości* księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco, księgi rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty.

Powyższe nieprawidłowości nie miały wpływu na ogólną pozytywną ocenę zgodności (poprawności formalnej dowodów oraz zapisów księgowych) oraz ogólną pozytywną ocenę wiarygodności (sprawozdawczości bieżącej i rocznej) rachunkowości Sądu.

Z wyjaśnień głównego księgowego Sądu, Pana Marka Prejsnara wynika, że niewłaściwy sposób dokonania poprawek jak i błędny zapis daty były wynikiem nieuwagi pracowników, którzy je sporządzili.

(dowód: akta kontroli str. 54-58, 149-157)

Przyjęty w Sądzie system kontroli zarządczej w zakresie finansowym zawierał wszystkie wymagane elementy/czynności określone w aktach prawnych i regulacjach wewnętrznych oraz obowiązujących standardach. W przyjętej koncepcji kontroli ustanowiono mechanizmy kontroli zapobiegające znaczącym ryzykom zidentyfikowanym w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych.

(dowód: akta kontroli str. 193-199)

5. Działania nadzorcze dysponenta części, w tym w zakresie zapewnienia efektywności i skuteczności realizacji planów finansowych w układzie zadaniowym.

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z art. 175 ust. 1 i 2 ustawy o *finansach publicznych* dysponenti części budżetowych sprawują nadzór i kontrolę: nad całością gospodarki finansowej podległych im jednostek organizacyjnych, w tym nad dokonywaniem przez te jednostki wstępnej oceny celowości poniesionych wydatków oraz realizacją właściwych procedur, realizacji zadań finansowanych z budżetu państwa, efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów. Przedmiotem tego nadzoru i kontroli winna być w szczególności: prawidłowość i terminowość pobierania dochodów, zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem, prawidłowość wykorzystania środków finansowych, w tym zakres zrealizowanych zadań.

W 2014 r. Dyrektor Sądu zgodnie z § 3 ust. 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. w *sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych*¹⁵ realizowała obowiązki w zakresie nadzoru i kontroli poprzez dokonywanie kwartalnych ocen przebiegu wykonania zadań w części budżetu państwa odpowiadającej sądom oraz dochodów i wydatków sądów, w tym przede wszystkim prawidłowości i terminowości pobierania dochodów, zgodności wydatków z planowanym przeznaczeniem oraz prawidłowości wykorzystania środków finansowych, z uwzględnieniem zakresu zrealizowanych zadań. Poza ww. ocenami, pracownicy Oddziału Finansowego Sądu, przeprowadzili w 10 sądach okręgowych i rejonowych oraz w 2 kancelariach notarialnych z obszaru apelacji rzeszowskiej, kontrole problemowe, których tematyka dotyczyła prawidłowości realizacji dochodów i wydatków budżetowych oraz stosowanych procedur rachunkowości i kontroli zarządczej.

(dowód: akta kontroli str. 29-36)

¹⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 1476 ze zm.

Zgodnie z § 3 ust. 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie *szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych*, dokonywanie kwartalnych ocen przebiegu realizacji planu wydatków w układzie zadaniowym jest jednym z zadań i kompetencji dysponenta części budżetowej na obszarze apelacji. Minister Sprawiedliwości decyzją z dnia 13 marca 2014 r., zwolnił dyrektorów sądów apelacyjnych z obowiązku dokonywania takich ocen w zakresie dotyczącym mierników związanych bezpośrednio: ze statystykami sądowymi i etatyzacją sądów (zadanie 18.1, podzadanie 18.1.1 oraz działania 18.1.1.1, 18.1.1.2, 18.1.1.4, 18.1.1.5), z bezawaryjnością centralnych systemów informatycznych (działanie 18.1.2.3), z przyrostem powierzchni nowobudowanej/zmodernizowanej/zaadaptowanej lub zakupionej w związku z zakończeniem zadania inwestycyjnego (działanie 18.1.2.4), z liczbą pism nadzorczych skierowanych do prezesów sądów (działanie 18.1.2.5). Mierniki te winny być monitorowane na poziomie całego sądownictwa przez właściwe komórki merytoryczne Ministerstwa Sprawiedliwości. Miernik na poziomie podzadania 18.1.2 winien być obliczany wyłącznie za pełen rok budżetowy – nie będzie wymagane jego obliczanie w cyklach kwartalnych oraz wykazywanie jego wartości w sprawozdaniu Rb-BZ1 za I półrocze 2014 r. W związku z powyższym i w oparciu o zapisy § 8 rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie *sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym* zwolniono dyrektorów sądów apelacyjnych z obowiązku wykazywania wartości ww. mierników w sprawozdaniach z wykonania wydatków w układzie zadaniowym za rok 2014. W przypadku zadania 13.2 (świadczenia rodzinne) oraz podzadania 18.1.3 (wypłata odszkodowań i zadośćuczynień orzekanych przez sądy), oceny efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów winny być dokonywane na poziomie apelacji.

Mimo powyższego zwolnienia, w 2014 r. Dyrektor Sądu dokonywała ocen realizacji planów w układzie zadaniowym. Monitoring obejmował swoim zakresem wszystkie podległe i nadzorowane jednostki organizacyjne, w odniesieniu do zadań poszczególnych jednostek, pozyskiwane w jego trakcie informacje dotyczyły zarówno kwot wydatków jak i osiągniętych efektów rzeczowych i pochodziły z ewidencji księgowej i sprawozdań merytorycznych tych jednostek. Wiarygodność danych była weryfikowana przez kontrole w podległych jednostkach, przy czym w wyniku tych kontroli nie formułowano wniosków dotyczących realizacji planów w układzie zadaniowym. W treści oceny gospodarki finansowej sądów na obszarze Apelacji Rzeszowskiej za IV kwartał 2014 r. zestawiono mierniki do sprawozdania RB-BZ1 za okres 2014 r., dotyczące zadania 13.2 – *Świadczenia społeczne* oraz podzadania 18.1.3. – *Wypłata odszkodowań i zadośćuczynień orzekanych przez sądy*. W obu przypadkach zestawione informacje dotyczyły: planu wg ustawy budżetowej, przewidywanego wykonania wartości miernika na koniec roku budżetowego oraz wykonania za 2014 r., w podziale na zadania, podzadania i działania. W treści oceny dokonano analizy osiągniętych wskaźników oraz zrealizowanych w związku z tymi wskaźnikami wydatków. Niezależnie od powyższego, w trakcie roku budżetowego Dyrektor Sądu dokonywała bieżącej analizy uzyskiwanych mierników oraz odpowiadających im planowanych wydatków. Wyniki tej analizy służyły m.in. do dokonywania odpowiednich zmian w planach finansowych dokonanych przez Ministra Sprawiedliwości, które polegały na: przeniesieniu środków w rozdz. 75595, § 459 w kwocie 964 tys. zł, planowanych na odszkodowania (podzadanie 18.1.3.) na najpilniejsze potrzeby w ramach rozdziału 75502, zmniejszeniu planu wydatków w rozdz. 75502, § 459 w kwocie 500 tys. zł (podzadanie 18.1.3.), blokadzie planowanych wydatków w rozdziale 75312, § 3110 w kwocie 118.950 zł (zadanie 13.2.). Powstałe nadwyżki w zadaniu 13.2 wynikały z tego, że pomimo wcześniejszych deklaracji przejścia w stan spoczynku sędziowie nadal pozostawali czynnymi sędziami, zaś w przypadku podzadania 18.1.3 – z trudności w precyzyjnym oszacowaniu liczby odszkodowań przewidzianych do zapłaty na etapie opracowania projektu planu finansowego oraz z zasądzenia niższych kwot odszkodowań w stosunku do kwot zgłaszanych wnioskami stron.

Na podstawie wybranej próby pięciu działań, na realizację których w ustawie budżetowej na 2014 r. i według planu po zmianach, zaplanowano najwyższe kwoty wydatków (w nawiasach podano odpowiednio te wartości), tj.:

- 13.2.6.1 – *Uposażenia dla sędziów w stanie spoczynku oraz dodatki do tych uposażeń* (6.997 tys. zł, 7.129,6 tys. zł) – miernik: % uposażeń wypłaconych w terminie do ogólnej liczby wypłaconych uposażeń dla sędziów w stanie spoczynku oraz dodatków do tych uposażeń,
- 13.2.6.2 – *Uposażenia rodzinne oraz dodatki do tych uposażeń* (2.736 tys. zł, 2.925,4 tys. zł) – miernik: % uposażeń wypłaconych w terminie do ogólnej liczby wypłaconych uposażeń rodzinnych oraz dodatków do tych uposażeń,
- 18.3.1.1 – *Wypłata odszkodowań z tytułu represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego* (1.786 tys. zł, 1.818,2 tys. zł) – miernik: *Liczba osób wobec których sądy orzekły wypłatę odszkodowań i zadośćuczynień z tytułu represjonowania za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego,*
- 18.3.1.2 – *Wypłata odszkodowań za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynień za doznaną krzywdę w wyniku niesłusznego skazania lub tymczasowego aresztowania* (1.781 tys. zł, 624,6 tys. zł) – miernik: *Liczba osób wobec których sądy orzekły wypłatę odszkodowań za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynień za doznaną krzywdę w wyniku niesłusznego skazania lub tymczasowego aresztowania,*
- 18.3.1.3 – *Wypłata odszkodowań na podstawie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez uzasadnionej zwłoki* (281 tys. zł, 45 tys. zł) – miernik: *Liczba osób wobec których sądy orzekły wypłatę odszkodowań za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez uzasadnionej zwłoki,*

stwierdzono, że wartości mierników ustalano i monitorowano na podstawie: danych zawartych w sprawozdaniach budżetowych, własnych opracowań oraz informacji publikowanych na portalu SAP NetWeaver. Bazę danych dotyczących mierników prowadził Oddział Finansowy. Aktualizacja danych odbywała się na bieżąco, tj. w cyklu miesięcznym. Pozyskiwane dane zapewniały sporządzenie sprawozdań budżetowych (raz na pół roku) wraz z prezentacją mierników rzeczowych w sprawozdaniu rocznym. W trakcie roku budżetowego nie dokonywano aktualizacji wartości mierników realizacji działań stosownie do zmian wprowadzanych w planie finansowym budżetu w układzie tradycyjnym. Przyczynami braku tej aktualizacji były:

- w przypadku działania 13.2.6.1 i 13.2.6.2 – miernik dotyczył terminowości wypłaty uposażeń, w związku z czym, bez względu na zmiany w zakresie kwot planowanych na jego realizację, wypłaty uposażeń winny być realizowane w obowiązujących terminach,
- w przypadku działania 18.3.1.1., 18.3.1.2 oraz 18.3.1.3 – miernik dotyczył liczby osób, wobec których sądy orzekły wypłaty odszkodowań, zadośćuczynień i kompensat, na co służby finansowe Sądu nie miały żadnego wpływu, a ponadto zmiany kwot w planie finansowym nie musiały mieć żadnego związku z liczbą osób, którym te wypłaty się należały.

Przyjęte mierniki do działań: 13.2.6.1 i 13.2.6.2 umożliwiały ocenę skuteczności ich realizacji. Osiągnięte wartości zaplanowanych mierników zostały przedstawione w punkcie 2.3 niniejszego wystąpienia (Efekty rzeczowe prowadzonej działalności). Monitoring mierników stwarzał możliwość wykorzystania tych mierników do podejmowania skutecznych działań w celu zarządzania kluczowymi ryzykami uniemożliwiającymi osiągnięcie zaplanowanego rezultatu zgodnie z prawem, skutecznie i efektywnie.

(dowód: akta kontroli str. 15-17, 29-36, 105-108, 158-192)

Ustalone
nieprawidłowości i
uwagi

W działalności kontrolowanej jednostki w badanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*¹⁶, zwanej dalej ustawą o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów ,dnia kwietnia 2015 r.
miejsowość Data

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontrolerzy
Stanisław Jarzyna
Główny specjalista k.p.

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis

Maciej Pilecki
Starszy inspektor k.p.

.....
Podpis

.....
podpis